25.11.2026

Opetus- ja kulttuuriministeriölle:

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta perusopetusasetuksen muuttamisesta

Viite: Lausuntopyyntönne 13.10.2026, diaarinumero VN/25166/2026

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta perusopetusasetuksen muuttamisesta. Pidämme asetusmuutosta kannatettavana ja pääosin nykytilaa vahvistavana. Asetuksen muuttaminen on keskeistä myös perusopetuksen opetussuunnitelman päivitystyön kannalta.

1 Onko teillä lausuttavaa ehdotuksen 10 pykälään koskien lukuvuosiarviointia?

Kokonaisuutena lukuvuosiarviointia koskeva pykälä on kannatettava ja monelta osin nykytilaa vahvistava. Nostamme esille muutaman huomion.

Näemme tärkeänä, että työskentely arvioidaan osana oppiaineen arviointia ja että opetussuunnitelman päivitystyössä kiinnitetään huomiota oppiaineen tavoitteisiin työskentelyn osalta.

Sanallisen arvioinnin osalta ehdotuksessa kiristettäisiin merkittävästi sellaisten oppilaiden sanallista arviointia, jotka eivät käytä äidinkielenään opetuskieltä. Pidämme perusteltuna, että ehdotetun kahden vuoden sijaan lukuvuosiarviointi voitaisiin antaa enintään neljän ensimmäisen lukuvuoden aikana perusopetuksen aloittamisesta vuosiluokilla 4–8 oppilaille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Ehdotamme kuitenkin asetuksen perusteluihin lisäystä siitä, että kaikkien oppilaiden päättöarviointiin tulevat arvosanat arvioidaan numeroilla.

Valmistava opetus ei ole vasta maahan tulleille subjektiivinen oikeus, jolloin oppilaat saattavat aloittaa perusopetuksen ilman valmistavaa opetusta ja riittävää kielitaitoa. Tutkimuksista kuitenkin tiedetään, että akateemisen kielitaidon kehittymiseen menee vähintään viisi vuotta aikaa. Näin ollen oppilaan arviointi voi herkästi kuvastaa enemmän kielitaitoa kuin itse asian osaamista.

Olemme aiemmissa lausunnoissamme tuoneet esille käyttäytymisen arvioinnin merkityksen työrauhan ja hyvän käytöksen motivaattorina. Pidämme hyvänä, että käyttäytymisestä on oma momenttinsa ja että käyttäytyminen arvioidaan oppiaineista erikseen ja arvioidaan arvosanalla tai sanallisesti.

2 Onko teillä lausuttavaa ehdotuksen 11 pykälään koskien opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalta siirtymistä?

Kiinnitämme huomiota pykälässä erityisesti momenttiin 3 ja siinä kuvattuun menettelyyn tilanteessa, jossa oppilas on saamassa hylätyn arvosanan. Esitämme, että virkkeen voisi muotoilla seuraavasti: *Jos oppilas on saanut hylätyn arvosanan oppiaineen oppimäärästä lukuvuositodistukseen,* ***voidaan*** *oppilaalle antaa opetuksen järjestäjän osoittamana ajankohtana mahdollisuus osallistua erilliseen näyttöön, jossa oppilas voi osoittaa saavuttaneensa oppiaineen tavoitteet siirtyäkseen seuraavalle vuosiluokalle*.

Asetusluonnoksessa ehdotetun kirjauksen voi tulkita siten, että lukuvuoden päätyttyä kaikkien hylätyn arvosanan saaneiden oppilaiden tulisi osallistua erilliseen näyttöön osoittaakseen osaamisensa ja mahdollisesti siirtyäkseen seuraavalle vuosiluokalle, vaikka mahdollisuuksia osaamisen osoittamiseksi olisi annettu jo lukuvuoden aikana. Tämä saattaisi aiheuttaa käytännössä lukuvuoden päätyttyä järjestelyjä useiden näyttöjen osalta. Painopisteen tulisi olla momentissa 2 kuvattu mahdollisuus osoittaa osaamista jo lukuvuoden aikana.

Näemme, että tilanteessa, jossa oppilas on mahdollisesti saamassa hylätyn arvosanan, olisi tarkoituksenmukaista tarjota mahdollisuus lukuvuoden aikana ja vain tarvittaessa lukuvuosiarvioinnin antamisen jälkeen.

Uusi kirjaus tavoitekokonaisuuksittain etenevien oppilaiden etenemisestä ei ole yksiselitteinen. Erityisesti kaipaamme selkeyttä tilanteisiin, joissa oppilas jää luokalle joko tavoitekokonaisuuksittain opiskeltavien oppiaineiden tai muiden oppiaineiden osalta.

Vuosiluokalta siirryttäessä tulisi olla mahdollistettu, että pedagogisesti perustellen ja suunnitelmallisesti toteuttaen olisi paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennetyillä tavoilla mahdollista suorittaa vuosiluokkaistetut tavoitteet myös eri järjestyksessä. Lukuvuositodistukseen voisi esimerkiksi merkitä, minkä vuosiluokan mukaiset tavoitteet oppilas on suorittanut. Tämä mahdollistaisi osittaisen yhdysluokkaopetuksen myös tulevaisuudessa suunnitelmallisesti toteutettuna.

Ehdotamme, että 11 §:ään lisätään uusi 6. momentti: Oppilas voi suorittaa oppiaineen vuosiluokkaan sidotut tavoitteet poikkeavalla vuosiluokalla, mikäli tämä on mahdollistettu opetuksen järjestäjän perusopetuslain 15 §:ssä tarkoitetussa opetussuunnitelmassa. Tällöin oppilaan osaaminen arvioidaan suhteessa poikkeavan vuosiluokan arvosanakriteereihin.

3 Onko teillä lausuttavaa ehdotuksen 12 pykälään koskien päättöarviointia?

Pidämme päättöarviointia koskevaa pykälää kannatettavana kokonaisuutena. Pykälä kuvastaa pitkälti nykytilaa. Näemme, että päättöarviointi on keskeistä suorittaa suhteessa kaikkiin yläkoulun vuosiluokkien tavoitteisiin ja niistä johdettuihin

arviointikriteereihin. On hyvä, että päättöarvosana perustuu laajaan näyttöön oppilaan osaamisesta kaikilta vuosiluokilta sekä päättöarvioinnin kriteereihin.

Asetusmuutoksen perusteluissa todetaan hyvin, että tämän ei tule kuitenkaan tarkoittaa esimerkiksi keskiarvon laskemista arvosanojen pohjalta, koska oppilaan osaaminen on saattanut vuosiluokkien aikana kehittyä ja hänen tosiasialliset tietonsa ja taitonsa ovat päättöarvioinnin aikana paremmat kuin yläkoulun alussa.

4 Onko teillä lausuttavaa ehdotuksen 12 a pykälään koskien todistuksia?

Pykälän sisältö on pääosin kannatettava.

Yhdysluokkaopetukseen liittyen ehdotamme, että 12 a §:n 1 momenttia täydennetään seuraavasti:

Lukuvuosi- ja välitodistukseen sekä päättötodistukseen merkitään arviot perusopetuslain 11 §:n 1 momentissa säädetyistä oppiaineista ja valinnaisista aineista, tai perusopetuslain 20 i §:n 2 momentin toiminta-alueista. Mikäli oppilas on 11 §:n 1 momentin mukaisesti suorittanut oppiaineen vuosiluokkaan sidotun tavoitteen poikkeavalla vuosiluokalla, tulee lukuvuositodistukseen merkitä, minkä vuosiluokan mukaiset tavoitteet oppilas on suorittanut.

Kaikkiin todistuksiin käyttäytymisen arvosana ja lisätietoihin kirjaus jälki-istuntoja suorittamatta:

Olemme jo perusopetuslain muuttamisen yhteydessä tuoneet esille toiveemme siitä, että asetuksella tarkennettaisiin todistuksiin merkittäviä lisätietoja, joita koskien on nyt vaihtelevaa käytäntöä. Tärkeitä todistuksiin merkittäviä lisätietoja olisivat merkinnät suorittamattomista jälki-istunnoista.

Lisäksi olemme painottaneet käyttäytymisen arvosanan sisällyttämistä todistuksiin. Ehdotammekin, että käyttäytymisen arvosana sisällytetään myös päättötodistuksiin. Pidämme tärkeänä työrauhan ylläpitämisen ja hyvään käytökseen kasvattamisen näkökulmasta, että käyttäytymisen arvosana sisältyy aina todistuksiin.

Perusopetuksen oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus (Pol 36 § 2 mom.).

Tällä hetkellä osa oppilaista jatkaa epäasiallista käyttäytymistä ja jättää saamansa jälki-istunnon suorittamatta. Oppilas ei kunnioita järjestyssääntöjä eikä opettajan, rehtorin tai edes vanhempiensa määräyksiä suorittaa hänelle annettu jälki-istunto. Kyse on käytöksestä, mitä ei voida hyväksyä. Perusopetuslain 35 §:n mukaan ”Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja **käyttäydyttävä asiallisesti**.”

Sivistysvaliokunta on todennut (SiVM 7/2026 vp HE 35/2026 vp) suorittamattomien jälki-istuntojen käsittelyn tapahtuvan ensisijaisesti perusopetuslain kurinpitoa koskevien säännösten nojalla ja siitä voidaan antaa kirjallinen varoitus. Lisäksi

suorittamattomasta jälki-istunnosta ilmoitetaan huoltajalle, ja se kirjataan esimerkiksi Wilma-järjestelmään. Näillä perusteilla valiokunta totesi, että suorittamattomiin jälki-istuntoihin reagoiminen kuuluu ensisijaisesti kurinpitoon eikä oppilaan arviointiin.

OAJ toteaa, että huoltajalle sekä oppilaalle on annettava riittävän usein oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä tietoa (PoA 10 § 1 mom.). Huoltajalle ilmoitetaan Wilmassa siksi mm. oppilaan saamat koearvosanat. Laki velvoittaa ilmoittamaan huoltajalle myös mm. oppilaan saamat kurinpitoseuraamukset (PoL 36 a § 1 mom.) sekä oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta (29 § 9 mom.).

Valiokunnan perustelu (SiVM 7/2026 vp HE 35/2026 vp), ettei suorittamattomia jälki-istuntoja kirjattaisi todistukseen, koska siitä on ilmoitettu Wilmassa huoltajalle, on mielestämme kummallinen. Tällöinhän ei mitään muutakaan Wilmassa (tai muilla vastaavilla alustoilla) huoltajalle ilmoitettua koearvosanaa, epäasiallista käytöstä, sanktiota tai muutakaan kirjattua asiaa pitäisi ottaa huomioon todistuksissa.

OAJ toteaa myös, että toisin kuin sivistysvaliokunta toteaa (SiVM 7/2026 vp HE 35/2026 vp), ei jälki-istunnon suorittamatta jättämiseen voida heti puuttua kurinpidollisesti. Puuttuminen kurinpidollisin keinoin on mahdollista vasta, mikäli oppilas toistuvasti jättää jälki-istuntoja suorittamatta. Tällöin hänelle on Opetushallituksen antamien ohjeiden mukaan mahdollista antaa kirjallinen varoitus. Näin ollen oppilas voi jättää jälki-istuntoja epämääräisen määrän suorittamatta ilman, että siitä seuraa mitään. Riippuu täysin oppilaan koulun toimintalinjasta, kuinka monta kertaa voi jättää jälki-istunnon suorittamatta ennen kuin kirjallinen varoitus otetaan käyttöön.

Opetussuunnitelman mukaan ”Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat **koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin**.” Perusopetuslaissa on asetettu tavoitteeksi käyttäytyä asiallisesti. Jälki-istunnon suorittamatta jättäminen ei ole asiallista käytöstä.

Koska valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lukuvuosi- ja päättöarvioinnista (voimaan 1.7.2027) OAJ esittää, että lausunnolla olevan asetuksen 2 luvun Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi 10 §:n Lukuvuosiarviointi 7 momenttiin **lisätään velvoite kirjata todistuksen lisätietoihin suorittamaton jälki-istunto seuraavasti:**

Oppilaan käyttäytyminen tulee arvioida oppiaineista erillisenä ja siitä annetaan erillinen arvosana tai sanallinen arvio, ja ***lisätietona todistuksiin kirjataan tieto, jos jälki-istuntoja on suorittamatta*****.**

5 Onko teillä muita huomioita ehdotukseen?

Ei muita huomioita.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Katarina Murto
Puheenjohtaja

Ida Leino
Koulutuspolitiikan asiantuntija